

humanitas

Inhoud

1. Dit nummer handelt over het congres, A. v. Oosten	pag. 61
2. Inleidingsrede congres Humanitas 1973,
Mr. A. Stempels	pag. 62
3. De congresgangers als conferentiedeelnemers	pag. 64
4. Hoofdbestuursverkiezing	pag. 64
5. Humanitas, vlees noch vis?, A. v. Oosten	pag. 65
6. Organisatie en samenlevingsopbouw, B. Droste	pag. 67
7. Congres neemt afscheid van T. v. Grootheest,
A. v. Oosten	pag. 69
8. Wie en wat is HIVOS, B. Waisfisz	pag. 70
9. Boekbesprekingen	pag. 72

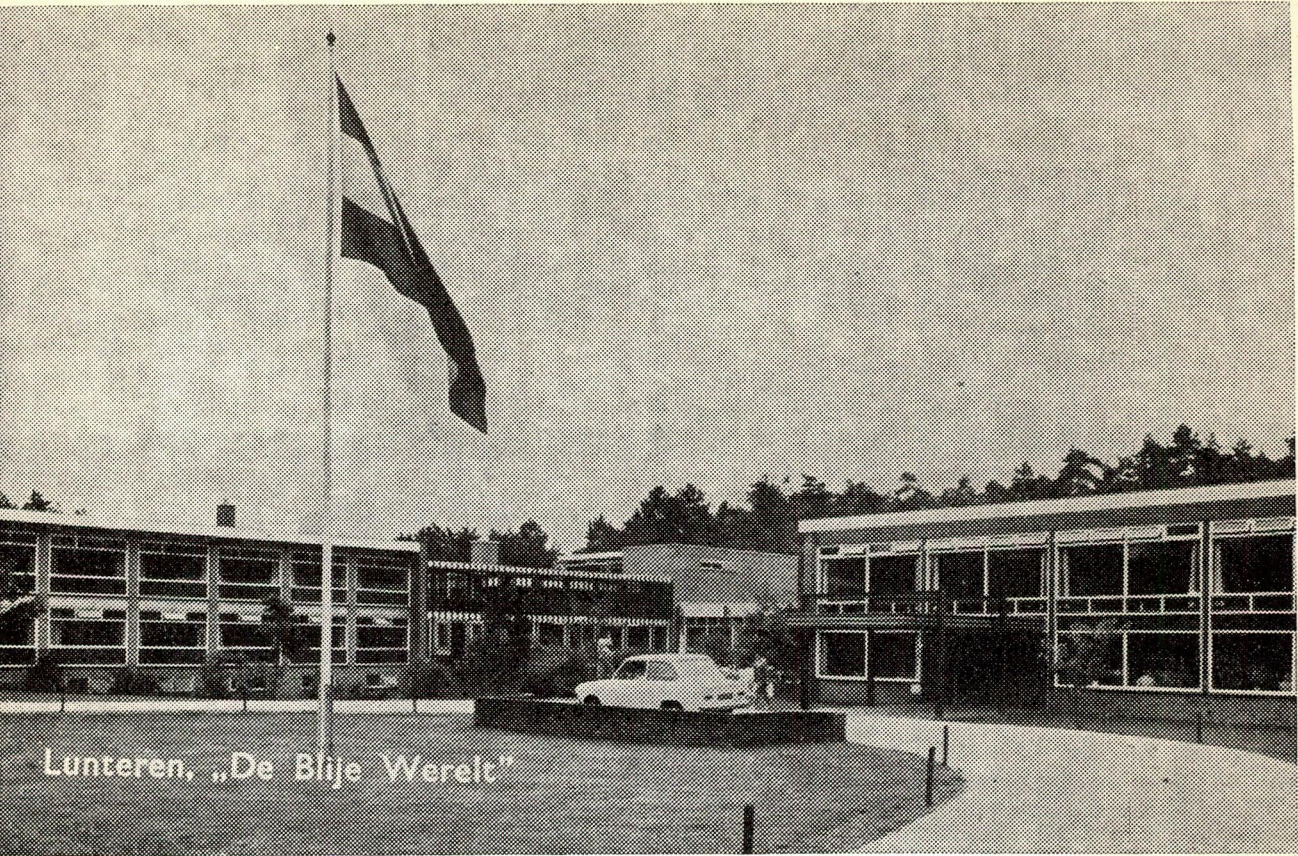

Humanitas, december 1973, 28e jaargang, no. 6.

Uitgave van HUMANITAS,
nederlandse vereniging voor maatschappelijke
dienstverlening en samenlevingsopbouw.

Redactie: B. W. Droste, A. Hogers, mej. C. M. ter Linden, A. v. Oosten en W. Post (red. secretaris).

Redactie-adres: J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam.
Telefoon 020-73 94 44.

Lunteren. „De Blijde Werelt“

Dit nummer handelt over het congres

congressen weer lering zullen trekken. Het conferentie-gedeelte dat op de zaterdagavond werd gehouden, onderzocht de meeste waardering. Niet in dit blad maar in het ledenorgaan Van Mens tot Mens zullen wij dit conferentie-gedeelte uitvoerig weergeven. Overigens treft U in dit nummer een weergave aan van alle verdere onderdelen van het congres, de voornaamste punten uit de discussies en de besluiten.

Dit nummer van 'Humanitas' sluit dan ook helemaal aan bij het augustus nummer. In de augustus-uitgave werden de congresvoorstellen alle uitvoerig weergegeven, compleet met alle toelichtingen. Daarom hebben wij in dit nummer de voorstellen niet opnieuw weergegeven.

Met spijt moeten wij in verband met dit congres ook melding maken van het vertrek van twee zeer gewaardeerde leden van het hoofdbestuur.

Eén van die twee is de heer A. van der Velde, die gedurende acht jaar deel uitmaakte van het hoofdbestuur. Velen zullen hem vooral kennen in zijn functie van voorzitter van de commissie samenwerkingsvraagstukken. Deze commissie heeft in de afgelopen jaren een belangrijke functie vervuld binnen Humanitas en de voorzitter van deze commissie heeft daardoor een groot aandeel gehad

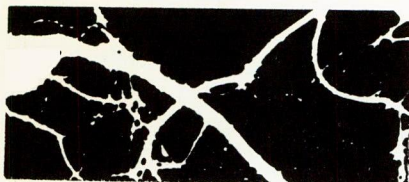
in het denken over samenwerking met andere organisaties op het gebied van de maatschappelijke dienstverlening en in de besluitvorming op dat terrein. De hoeveelheid tijd en aandacht die de heer V. d. Velde alleen al aan deze zaken heeft besteed is niet te schatten, niet naar omvang en ook niet naar waarde. Wij zijn hem dan ook veel dank verschuldigd. Aan het andere hoofdbestuurslid, waarvan op het congres afscheid werd genomen, de heer T. v. Grootheest, worden elders in dit nummer nog enige woorden gewijd. Tenslotte besteden wij in dit nummer nog aandacht aan een geheel andere zaak: de ontwikkelingssamenwerking. Slaat U vooral dit artikel bij lezing van dit blad niet over!

A. van Oosten

Dit nummer handelt over het congres. Het congres dat Humanitas hield eind oktober in Lunteren. Het was een erg goed geslaagd congres. De enquête die onder de deelnemers na afloop werd gehouden wees dat uit. Er werd veel, goed, en wat ook belangrijk is, in een goede sfeer gediscussieerd. Natuurlijk waren er ook min-punten waaruit wij voor volgende

Inleidingsrede congres Humanitas 1973

Mr. A. Stempels

Bij het begin van het gewone congres van Humanitas, nederlandse vereniging voor maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw, wil ik zoals gebruikelijk is voor een voorzitter, enkele woorden spreken waarbij ik mijn inspiratie kan halen uit de agenda.

Een agenda, die heel duidelijk betrekking heeft op wezen en werk van onze vereniging; immers we zullen het hebben over ons doelstellingsartikel in onze statuten en een eventuele wijziging of herschrijving daarvan, dus over het wezen van de vereniging. En wat het werk betreft zullen we het hebben over de organisatie van het leveren van bijdragen tot de samenlevingsopbouw, een complex van activiteiten dat sinds twee jaar uitdrukkelijk in onze doelstelling is opgenomen.

Alvorens daarin te treden wil ik toch een bijzonder woord van welkom richten tot U, mijnheer de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, omdat het ons verheugt een minister zo maar zelf, en dat is voor het eerst in onze geschiedenis naar men mij verteld heeft, er is wel eens een Staatssecretaris hier in ons midden geweest, hier in persoon mogen begroeten, en dat we niet in plaats van u één van uw voornaamste medewerkers in ons midden zien, maar een bewindsman op wiens terrein een aanzienlijk deel van onze activiteiten ligt, het terrein dat met de M van CRM wordt aangeduid. Wij hopen dat uw aanwezigheid als een gunstig teken mag worden beschouwd voor de mogelijkheden, ons uit de openbare kas geboden om ons werk voort te zetten in onze eigen geest.

Dit aldus stellende kan ik natuurlijk niet vergeten, dat sommige sectoren van ons

werk liggen binnen het ambtsterrein van uw ambtsgenoot van Justitie. En als we het nou goed bekijken komen we met het onderwerp samenlevingsopbouw — dat ik zoeven releveerde — ook op ander ambtsterrein: sociale zaken en volksgezondheid, milieubescherming terwijl vele bestuurlijke aangelegenheden met binnenlandse zaken te maken hebben.

Maar wat onze financiering, onze subsidiëring betreft hebben we voor het grootste deel te maken met CRM en voor een wat geringer deel — dat toch ook wel heel wezenlijk voor onze activiteiten is — met Justitie.

Nogmaals, welkom, mijnheer de Minister van CRM, hier in ons midden, des te meer welkom nu u in uw verleden, naar ik persoonlijk nogal van dichtbij heb kunnen waarnemen, ook wel iets met dat andere departement met Justitie, althans met het terrein van dat Departement te maken hebt gehad.

Ik kom nu, dames en heren, op wat ik het thema van dit congres en dus het thema van deze toespraak wil noemen: Wezen en werk van Humanitas.

Er ligt een voorstel ter tafel tot herschrijving van ons doelstellingsartikel. Dit voorstel komt, naar mijn bedoelingen, overeen met de stroming in onze vereniging die in onze doelstelling blijft wenssen een verwijzing naar een humanistisch, dus een levensbeschouwelijk beginsel. Onmiskenbaar is er ook een stroming die Humanitas meer als een algemene organisatie wil beschouwen. Wanneer we deze twee stromingen naast — of tegenover — elkaar zien, moeten we beseffen, dat er dan aan de orde is het probleem van ontzuiling of verzuiling en daarbij is onvermijdelijk ook aan de orde de vraag of en hoe verre ons werk waardevrij kan of moet geschieden.

Ik wil vooropstellen, dat het beginsel van waardevrije opstelling bijzonder sterk staat voor zover we het hebben over de methodieken van het werk. Wat het werk zelf betreft mag de vraag

worden gesteld, of waardevrije benadering van de mens in een hulpverleningssituatie, niet weer anders gezegd of een non-directieve benadering in de trant van denkbeelden, ontwikkeld vooral door de Amerikaanse psycholoog Carl Rogers, de laatste wijsheid op dit terrein is.

Waarschijnlijk heb ik te lang genoeg geleefd om te beseffen, dat ik de laatste wijsheid nooit zal beleven, dat is het voorrecht van de grijsheid die voor de één wat eerder en voor de ander wat later komt; het voorrecht wellicht ook van mensen die leven vanuit het humanistisch beginsel waarvan sprake is in het voorstel tot wijziging van art. 2 van onze statuten.

Wat daarvan zij, een feit is, dat tegenwoordig bij de toepasselijkheid van het non-directiviteitsbeginsel op allerlei terreinen, zeker op de terreinen waarop onze vereniging zich beweegt, ook hier te lande vraagtekens worden gezet. Onlangs las ik in het Franse dagblad *Le Monde* — een dagblad dat ik lees om tegenwoordig toch een beetje op de hoogte te blijven — een artikel van Paule Giron, waarin het non-directiviteitsbeginsel — 'la non directivité' — wordt gepresenteerd als een nieuwe ziekte (*une nouvelle maladie*). Dat is een kwalificatie, dunkt me, die wel als iets meer dan alleen een vraagteken moet worden beschouwd.

Paule Giron gaat nog verder en vertelt een anecdoten waaruit hij dan de conclusie trekt, dat de non-directiviteit eigenlijk ook kan worden tot non-existentie.

Natuurlijk is ook dit niet de laatste wijsheid, maar het komt mij voor een wijsheid te zijn, die terdege in onze overwegingen moet worden betrokken. We zouden het hebben niet over de non-existentie, maar over het wezen van Humanitas. Aan de orde is immers bij het denken over het wezen van Humanitas, de vraag van *ver- of ontzuiling* de vraag ook van een non-directieve benadering, of van een benadering vanuit een richtingsbepalend uitgangspunt. Naar mijn mening behoeft nog steeds niet de geitenfokkerij op gereformeerde of andere levensbeschouwelijke grondslag te worden bedreven of georganiseerd. Net als een jaar of veertig geleden toen deze problematiek ook al actueel was, zou ik ten aanzien van de geitenfokkerij nog steeds de ontzuiling, de non-directiviteit en de waardevrijheid vurig willen aanbevelen.

Maar wat er ook met ons doelstellingsartikel staat te gebeuren, de geitenfokkerij is nu eenmaal niet één der activiteiten vallende binnen de doelstelling van Humanitas. Wel stelt Humanitas zich ten doel: maatschappelijke dienstverlening, d.w.z. het scheppen van hulpverleningsrelaties, hulpverlenings-

relaties met individuele mensen of met gezinnen van mensen en kinderen; en voorts het leveren van bijdragen tot de samenlevingsopbouw, hetgeen we kunnen omschrijven, bijvoorbeeld, als het scheppen van situaties of structuren waarin mensen kunnen worden geactiveerd om gezamenlijk te werken aan het welzijn.

Niet met geiten dus, maar met mensen hebben we van doen, mensen die hulp nodig hebben en mensen die met onze hulp positief kunnen gaan functioneren in onze menselijke samenleving. Het is niet toevallig dat maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw zich tezamen in onze doelstelling bevinden, want beide takken van activiteit hebben met elkaar te maken, omdat ze twee aspecten zijn van één begrip: het welzijn.

Naar mijn persoonlijke mening hoort bij beide activiteiten een richtinggevend en achtergrondbepalend uitgangspunt te worden gehandhaafd.

Het lijkt soms — en het is soms wel meer dan schijn — alsof de samenwerking, die in hoge mate tot ontwikkeling komt, zo'n uitgangspunt de mist in dringt. De samenwerking van de verschillende instellingen is toe te juichen en hoogst aanbevelenswaardig, voor zover zij de vooral economische doeltreffendheid van de organisatie van het werk, en dus ook kwaliteitsaspecten van het werk, dient. Maar bij het 'werk-in-het-veld' moet er ruimte blijven voor alles wat voortvloeit uit het richtinggevend en achtergrondbepalende uitgangspunt. Dat geeft diepte aan de motivatie van de werkers — professioneel of, zoals dat heet, op vrijwilligersbasis —, het geeft een stevige grond voor het verkrijgen van een vertrouwensbasis aan de andere kant van de lijn. Dit geldt voor de maatschappelijke dienstverlening. En bij de samenlevingsopbouw kan en moet iemand zich de vraag stellen, wat hij mag pretenderen als hij niet zo'n richtinggevend en achtergrondbepalend uitgangspunt heeft.

Wezen en werk van Humanitas zijn bij deze beschouwingwijze twee homogeen aan elkaar gelaste begrippen.

Hierbij zou ik het ter opening van dit congres kunnen laten.

Maar ik voel me, wanneer ik denk over het werk van Humanitas, toch ook gedrongen, tot slot nog iets te zeggen over de financiering van het werk, ik heb het woord al eerder genoemd, over

de subsidiëring uit de openbare kas.

En ik zou dat hier ook zeggen, mijnheer de Minister, wanneer u hier niet persoonlijk aanwezig was.

We zijn al wel zo ver — en dat is met goed fatsoen niet terug te draaien — dat de subsidiëring van werk zoals Humanitas dat wil verrichten, gerekend wordt tot één der taken van de overheid. Evenwel, net als vier jaar geleden, moet ik opnieuw wijzen op de dringende noodzaak van een wettelijke basis voor zo'n subsidiëring.

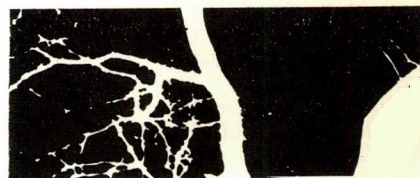
Sinds 125 jaar staat in de grondwet dat het 'armbestuur' een onderwerp van aanhoudende zorg der regering is. En dit begrip 'Armbestuur' had opgeslokt wat er vóór 1848 naast werd genoemd: 'de opvoeding der arme kinderen', waarbij we een zeker verband mogen zien met iets wat volgens de begrippen van toentertijd enigszins te maken had met wat tegenwoordig kinderbescherming of jeugdbescherming heet.

Maar veel aanknopingspunten voor wat tegenwoordig maatschappelijke dienstverlening heet, zijn er toch niet. Veel meer aanknopingspunten zijn ook niet te vinden in de van 1966 daterende 'Proeve van een nieuwe Grondwet', die over deze materie alleen vertelt, dat de wet regels vaststelt omtrent de maatschappelijke rechten van de ingezetenen. Ik zeg alleen maar je kunt daar inderdaad toch nog wel een heleboel bij denken.

Maar waar het bij mij nu om gaat is eenvoudig het volgende: voor de wetgever behoort uitgangspunt te zijn, dat werk zoals dat o.a. door Humanitas wordt verricht, op subsidie uit de openbare kas aanspraak maakt en aanspraak mag maken, zoals bijvoorbeeld ook de subsidiëring van het bijzonder onderwijs op wettelijke grondslag dat doet. Tot nu toe behelpt de overheid zich wat die subsidiëring van die maatschappelijke dienstverlening betreft met richtlijnen voor de subsidiëring van dat werk zoals dat o.a. door Humanitas wordt gedaan en zulke richtlijnen zijn dan ministeriële regels, ministeriële normen waarvan de toepassing jaarlijks in begrotingswetten enigszins legislatieve bevestiging vindt. In beginsel staat de hele subsidiëring aldus voortdurend, in beginsel zeg ik, op losse schroeven en dit zal het geval zijn zolang de wetgever niet de grondslagen voor de subsidiëring vastlegt. Minder losse schroeven zijn noodzakelijk voor de continuïteit van het werk, ook

voor de continuïteit van de positie van de professionele medewerkers. De weg naar een behoorlijk vastgeschreefde wettelijke basis is blijkbaar een lange lijdensweg. Ik zal de schets, die ik van die lijdensweg vier jaar geleden gaf, nu niet herhalen. Met een zekere opgewektheid mag ik nu verwijzen naar het werk van de commissie Belinfante — een naam die we in Humanitas met sympathie plegen te horen — een werk dat niet helemaal onvruchtbaar schijnt te zijn al is er nog veel discussie over mogelijk, zoals uit een breed beraad in het voorjaar van 1973 gevoerd, is gebleken. Overigens, de weg van zo'n commissie als de commissie Belinfante naar het Staatsblad is altijd tijdrovend en kan aanleiding tot tal van verwikkelingen en avonturen zijn. Met enig optimisme kunnen we nu zeggen dat een wet op de subsidiëring van de maatschappelijke dienstverlening binnen de grenzen van de mogelijkheden is gekomen. Dat was natuurlijk altijd wel het geval, maar het is nu misschien een heel klein beetje meer vruchtbaar geworden. Wat de samenlevingsopbouw betreft wordt er ook nog maar op ministeriële basis wel voorzien in subsidiëring uit de openbare kas, interessant is dat er in dit verband in desbetreffende richtlijnen sprake is van relevante levensbeschouwelijke kaders en dergelijke termen, waarbij we, wat Humanitas betreft, dus weer kunnen gaan denken behalve aan het werk, ook aan *het wezen* der vereniging.

Werk en wezen van Humanitas vormen het thema, dames en heren, van dit congres, dat ik hiermee voor geopend verklaar.

De Congresgangers als conferentie- deelnemers

Op de zaterdagavond van het congresweekend was er een conferentiedeel georganiseerd.

WAAROM WERD DAT CONFERENTIEDEEL GEHOUDEN?

Het congres van Humanitas brengt een groot aantal mensen uit het afdelings-, gewestelijk en landelijk niveau bijeen om de richting van het beleid te bepalen. Dit gegeven was aanleiding om daar gebruik van te maken en de discussie over de taak van Humanitas op het gebied van 'het leveren van bijdragen tot opbouw van de samenleving' voort te zetten.

De discussie over de vraag welke rol Humanitas op het gebied van samenlevingsopbouw kon spelen is niet afgerond.

De voorbereidingscommissie die het conferentiedeel vorm gaf, wilde aansluiten op deze discussie en een gesprek op gang brengen over de vraag 'Wat betekent een en ander nu voor de mogelijkheden in de afdelingen, de gewesten en op het landelijk niveau?'

Belangrijk daarbij is hoe het aanwezige apparaat, met zijn functionarissen, zo efficiënt mogelijk benut kan worden. Het *doel* van het conferentiedeel was dan ook de congres/conferentiedeelnemers, door middel van onderlinge gedachtenwisseling, voor te bereiden op de te voeren discussie over de congresvoorstellen rondom de samenlevingsopbouw.

Op die betreffende avond bogen de congresgangers (in elf groepen verdeeld) zich over een agenda van een bestuursvergadering in een gefingeerde afdeling. De zeven agendapunten bevatten even zovele voorstellen om actief te worden in de samenleving.

Dat de voorstellen veel stof op wierpen bleek uit het feit, dat voor enkele groepen de hun toegemeten tijd van 3 uur onvoldoende was.

In drie uren moesten de bestuursleden van de genoemde afdelingen besluiten of een voorstel positief of negatief be-

antwoord werd, en welke prioriteit aan de gekozen activiteiten gegeven moest worden.

Tot slot moest men nagaan wat de congresvoorstellen, die de volgende dag behandeld zouden worden, nu in de praktijk voor ondersteuning inhielden. Met name voor datgene waarmee men zich in concreto bezig ging houden. Als u wilt weten wat die agendapunten waren en hoe de congres/conferentiegangers daarop reageerden, verwijzen we u naar het ledenorgaan van Mens tot Mens van december '73.

Enkele indrukken die we u niet willen onthouden zijn de volgende onderwerpen: activiteiten die een duidelijke verbinding hadden met vraagstukken die men kende vanuit de maatschappelijke

dienstverlening spraken het meeste aan. Onderwerpen waarmee men nog weinig ervaring opgedaan had en die bovendien duidelijke politieke aspecten hadden spraken het minste aan.

De congres/conferentiegangers hadden moeite om vanuit de activiteiten die men wilde gaan uitvoeren een relatie te leggen met de congresvoorstellen met betrekking tot de samenlevingsopbouw. Het voorstel om een begeleidingsraad samenlevingsopbouw in te stellen werd het meest gezien als een ondersteuning van datgene wat plaatselijk zou moeten gebeuren.

Zo'n begeleidingsraad ziet men niet als een praatcollege maar als een raad die concrete adviezen geeft en die stimulerend te werk gaat.

Tot slot van het conferentiedeel werden de prikborden in de ontvangsthall opgehangen. Prikborden waarop men tijdens de discussies aangegeven had wat men wel en niet zag zitten als activiteiten vanuit of met medewerking van een Humanitas-afdeling. Tot middernacht zag men groepjes voor de borden staan om van gedachten te wisselen. Hoe de congres/conferentiegangers het conferentiedeel gewaardeerd hebben bleek uit de, na afloop van het congres, ingevulde vragenlijsten.

Van de 66 ingevulde formulieren op dit punt gaven 51 een hoge waardering, 8 gaven de middelste waardering en 7 gaven een lage waardering.

Hoofdbestuursverkiezing

Conform de kandidaatstelling werden een aantal nieuwe leden in het hoofdbestuur benoemd.

In de functie van secretaris werd de heer A. van Oosten, directeur van het Centraal Bureau, benoemd; in de functie van penningmeester werd de heer W. de Haas benoemd.

Afscheid werd genomen van de heer T. van Grootheest, die gedurende een kleine tien jaar de functie van secretaris bekleedde, en van de heer A. v. d. Velde, die als hoofdbestuurslid tevens belast was met het voorzitterschap van de bestuurscommissie samenwerkingsvraagstukken.

Aan beide heren werd dank gebracht voor het vele werk, dat zij gedurende een groot aantal jaren voor de vereniging verricht hebben.

De samenstelling van het hoofdbestuur ziet er thans als volgt uit:

Mr. A. Stempels, voorzitter
A. van Oosten, secretaris
W. de Haas, penningmeester
Drs. P. Albarda
J. J. van Arragon
Mr. J. P. Boersma
Mevrouw drs. I. Günther
Mevrouw mr. R. M. Haas-Berger
Drs. B. Israel
Dr. D. van Kreveld
P. E. Kroet
C. M. Swiebel
Mr. H. J. Timman
Drs. W. Vissers
J. Witteveen

ERELEDEN:

Mr. dr. J. in 't Veld
Prof. mr. A. D. Belinfante
Mr. B. van der Waerden.

Humanitas, vlees noch vis?

A. van Oosten

Op vele congressen van Humanitas werd over de inhoud van onze doelstelling op gretige wijze gediscussieerd. Ook op het congres te Lunteren was dit het geval, zij het dat de discussie meer had te betekenen dan voorgaande jaren. Een commissie, de zogenaamde doelstellingscommissie, twee jaar geleden ingesteld door het congres te Hoogeveen had een voorstel voor een nieuwe doelstelling ontwikkeld. Het hoofdbestuur nam het voorstel van de commissie over en zo werd het congres te Lunteren geconfronteerd met een nieuwe opzet van het voor Humanitas zo belangrijke artikel. In de discussies op het congres kwamen twee stromingen naar voren. Eén stroming die Humanitas een meer algemeen of zelfs neutraal karakter wilde geven en een andere stroming die er meer voor voelde om op duidelijke wijze een humanistische identiteit te bewaren. Uiteindelijk werd gekozen voor een compromis: de vereniging zal een 'algemeen' humanistisch karakter hebben.

Voordat dit compromis kon worden bereikt, is er zeer veel gezegd door de afgevaardigden op het congres. Het onderwerp 'doelstelling' heeft te maken met principes en over het algemeen roepen principes — terecht — of ten onrechte — emoties op. Ook in tijd gezien slokte dit onderwerp het leeuwendeel van het congres op. De gehele zondagmorgen en nog een deel van de zondagmiddag werd aan

het onderwerp besteed.

Er is dus aanleiding voldoende om hier ruimschoots aandacht te besteden aan deze zaak die blijkbaar zozeer de gemeederen bezig houdt.

De doelstellingscommissie was niet tot een eensluidend advies gekomen. Met name de heer Poppema van de afdeling Noord-Oost-Veluwe had een minderheidsstandpunt ingenomen. Dat behelsde de mening, dat het woord 'humanistisch' geheel kon worden gemist in de doelstelling van Humanitas; volgens zijn opvatting was het woord 'medemenselijkheid' zoals dat in het ontwerp voorkwam voldoende. Bij de aanvang van de discussie wierp vooral de heer W. Boomsluiters, ook van de afdeling N.O.-Veluwe, zich op als verdediger van het minderheidsstandpunt. Hij voegde nog iets toe aan de argumenten van de heer Poppema, nl. het feit, dat men zich geen humanist, geen christen, geen islamiet of anderszins behoefte te gevoelen om desondanks toch bepaalde waarden aan te hangen, b.v. de verantwoordelijkheid die mensen voor elkaar moeten hebben, het respect voor de medemens en het recht van hem om zijn leven in te delen zoals hij dat zelf wil. Voor de heer Boomsluiters is dat een reden om zich thuis te voelen in een vereniging als Humanitas. Het hebben van respect voor de medemens is niet een apart recht voorbehouden alleen aan humanisten, integendeel, die levenshouding treft men aan bij vertegenwoordigers van alle zuilen. Met de mensen met die levenshouding wil de heer Boomsluiters zich verbonden weten, ook al komen zij vanuit andere kaders dan strikt humanistische. Want, anderszins treft men ook onder humanisten reactionaire types aan die de mond vol hebben van 'law and order', het 'langharig tuig' enz.

Vooral de heer M. W. Verduyn van de afdeling Amsterdam trad op als verdediger van het standpunt dat de vereniging een duidelijke identiteit en met name een humanistische identiteit van

node heeft. Hij werd bijgevalen door anderen. Gewezen wordt op de historie van Humanitas en voor de toekomst op de noodzaak dat leden zich kunnen identificeren met een vereniging met een duidelijk gezicht. Het gevaar bestaat dat de vereniging anders vlees noch vis zal zijn. Bestreden werd ook dat het noodzakelijk zou zijn om de woorden 'in het bijzonder voor buitenkerkelijken' uit het voorstel weg te laten.

In zijn antwoord aan de diverse sprekers stelde de heer Swiebel, sprekend namens het hoofdbestuur, dat eigenlijk de kernvraag is of wij moeten verwijzen naar een al dan niet humanistisch of algemeen humanistisch beginsel. Dat, zo meende de heer Swiebel, is eigenlijk het enige wezenlijke geschilpunt, over alle andere geschilpunten kan men het veel gemakkelijker eens worden. Ook de heer Swiebel neemt dan een duik in de geschiedenis om te achterhalen wat in het verleden eigenlijk is bedoeld met het woord humanistisch. Op grond daarvan stelde de heer Swiebel, dat het humanisme als zodanig aanvaard kan worden door niet-kerkelijke mensen en ook door gelovige mensen. Het woord algemeen humanisme zou eigenlijk een soort pleonasme zijn. Humanisme is een levensopvatting die wij bij veel mensen kunnen vinden. Voor onze vereniging wordt dan vooral gedacht aan het sociaal humanisme, dat onderscheiden kan worden van het wijsgerig humanisme waarmede het humanistisch verbond zich in het bijzonder mee inlaat.

Uiteraard hebben het sociaal humanisme en het wijsgerige humanisme gemeenschappelijke wortels; die bestaan er ook tussen het christelijk denken en het 'buitenkerkelijk' wijsgerig humanisme zoals dat in Nederland bij het Humanistisch Verbond tot uitdrukking komt. Met het aanvaarden van de term humanisme, zonder de toevoeging algemeen, wordt niemand buitengesloten en tegelijkertijd worden wel bepaalde grondslagen aangegeven. Naar de mening van het hoofdbestuur is het noodzakelijk om dat te manifesteren. Wij zijn niet een algemene of neutrale vereniging, wij willen een bepaalde visie op mens en samenleving weergeven. In deze maatschappij moet je zeggen wat je bent; alleen dan kun je aanspraak maken op respect en erkenning, aldus de heer Swiebel. Ten aanzien van een eventuele samenwerking met het Humanistisch Verbond merkte de heer Swiebel op dat Humanitas zijn werk op het gebied van de maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw zal blijven doen in samenwerking — incidenteel of meer regelmatig — met anderen die zich ook op deze terreinen bewegen. Daarbij zal ook worden samengewerkt met het Humanistisch Verbond, omdat er nu

eenmaal meer aanknopingspunten zijn en wat meer overeenstemming met deze organisatie is. Maar daarbij zal de zelfstandigheid in het eigen karakter van Humanitas gehandhaafd blijven en op dezelfde wijze gewaardeerd.

Uiteraard waren toen de laatste woorden nog niet gezegd. Er werden alsnog twee amendementen ingediend: één van de afdeling Noord-Oost-Veluwe, dat luidde:

'De afdeling N.O.-Veluwe deelt het standpunt van de heer Poppema en stelt het congres voor zijn voorstel aangaande artikel 2, 1e lid, over te nemen', en één van de afdeling Enschede (bij monde van de heer Kooiman) dat luidde:

'De afdeling Enschede wenst de redactie van artikel 2, lid 1, als voorgesteld door de doelstellingscommissie te amenderen in die zin, dat tussen de woorden 'uitgaande van het' en 'humanistisch beginsel' toegevoegd wordt het woord 'algemeen', zodat artikel 2, lid 1, wordt gelezen als volgt:

'1. Uitgaande van het algemeen humanistisch beginsel van medemenselijkheid en de eerbiediging... enz.'

De heer Kooiman stelde bij de verdediging van het laatste amendement dat het niet aangaat te ontkennen dat Humanitas een bepaalde zuil vertegenwoordigt. (Een vorige spreker had dat nl. als zijn mening naar voren gebracht; de afdeling Rotterdam was de vertolker van dat standpunt). Humanitas ontkomt er helaas niet aan, dat het ook een zuil is, hoe je het ook wendt of keert. Iedereen weet toch wel dat er een zekere tegenstelling bestaat tussen confessioneel en niet-confessioneel.

De heer Kooiman zet zich af tegen de Rotterdamse interpretatie van het woord 'algemeen'. Hem bekruipt nl. toch het angstgevoel dat wanneer de term christelijk humanisme valt, dat dan toch duidelijk over iets anders wordt gesproken.

Ook de ere-voorzitter, de heer In 't Veld, voerde in dit verband nog het woord. Hij gaf een korte verklaring hoe de oprichters van Humanitas indertijd aan het woord humanisme gekomen zijn. Dat kon niet worden ontleend aan het Humanistisch Verbond want dat was er nog niet. Deze organisatie is pas bijna een jaar na de oprichting van Humanitas tot stand gekomen, dus daar mag men de oorsprong stellig niet zoeken. Die oorsprong is, zo zei de heer In 't Veld, wel te zoeken in het boek van Huizinga 'De geschonden wereld'.

Daarin komt de zin voor: 'Humanisme is één van die begrippen, die in de loop der tijden gedevalueerd zijn en het wordt de hoogste tijd dat wij het weer terugbrengen tot zijn oorspronkelijke betekenis'. Huizinga geeft dan een omschrijving, die vrijwel klopt met dat wat nu in de statuten staat. De heer In 't Veld wil nog eens nadrukkelijk zeggen dat het bij de oprichting niet ging om een wijsgerige levensopvatting, het ging meer om een bepaalde geestesgesteldheid en vanuit die geestesgesteldheid wilden de oprichters het maatschappelijk werk gaan bedrijven. Het begrip humanisme is nu eenmaal van algemene aard. Het is een begrip dat een bepaalde geestesgesteldheid uitdrukt en die geestesgesteldheid vindt men ook bij de christenen. Van waaruit die geestesgesteldheid spruit is niet het belangrijkste. Aldus de heer In 't Veld. (De lezer zal mogelijk niet weten dat hij indertijd één van de oprichters van Humanitas was.)

Er komen nog meer sprekers aan het woord die alle pleitten vóór de toevoeging van de term 'algemeen'.

O.a. wordt ook gezegd, dat door deze toevoeging duidelijk wordt dat wij niemand willen uitsluiten, dat wij ons niet op een eng begrip van humanisme willen baseren.

Zoals te verwachten valt bij de behandeling van dit soort onderwerpen, ontstond vervolgens een nogal warrige discussie over de amendementen, het begrip humanisme, het begrip algemeen, enz.

Tijdens de discussie groeien de standpunten van de afdeling Rotterdam en Enschede (ook de afdeling Wassenaar dient hierbij te worden genoemd) dichter naar elkaar. Het amendement van de afdeling Wassenaar dat reeds vóór de aanvang van het congres werd ingediend, behelsde het voorstel om het woord humanistisch in het 1e lid van artikel 2 te schrappen en aan het 2e lid van hetzelfde artikel toe te voegen de woorden: 'vrij van leerstelligheid'.

Op dit punt aangekomen werd de discussie er niet eenvoudiger op.

Mevrouw Hulst van de afdeling Utrecht vertolkte de mening, dat wanneer je ging kiezen voor al of niet handhaving van het woord humanistisch, men zich diende af te vragen wat je met Humanitas wilde in de toekomst. Zij wijst in dit verband op de vertegenwoordigers van twee meningen binnen Humanitas,

nl. degenen die willen kiezen voor een 'participatie-maatschappij' en de groep die meer de traditionele vormen van hulpverlening, in meer aangepaste vorm willen doorzetten. Mevrouw Hulst legt hier het verband met het doelstellingsartikel: als Humanitas zou kiezen voor de koers van de groep die wil streven naar een 'participatie-maatschappij', dan is het woord humanisme niet op zijn plaats. Men dient dan iedere vorm van vereniging tegen te gaan om beter de groei van de vereniging mogelijk te maken. Het woord Humanitas op zichzelf zegt dan al voldoende waar de vereniging zijn basis vindt. Het is te betreuren, dat de woorden van mevrouw Hulst in het verdere verloop van de discussie onvoldoende aandacht kregen. Ook de heer Albarda voegde nog een nieuw element aan de discussie toe. Volgens zijn ervaring opgedaan op een congres van de IHEU (International Humanist and Ethical Union) wordt in Nederland een bijzondere enge, streng en nauw afgebakende uitleg gegeven aan de term humanisme.

Wat nodig is is dat de betekenis van het begrip weer een verwijding en meer inhoud krijgt in Nederland. De heer Albarda ontdekte in de IHEU dat onder de banier van het humanisme allerlei groepen elkaar vinden die zich kanten tegen wat wij op het ogenblik onmenselijk noemen. Verschijnselen als discriminatie en oorlogvoering en ongelijkheid en onrechtvaardigheid en onderdrukking en armoede. Al die verschijnselen zijn in feite in-humaan en de participanten van het IHEU zijn allemaal bewegingen die zich op politiek en sociaal gebied keren tegen deze verschijnselen. In Amerika is het b.v. heel duidelijk dat zowel de America-Humanist-association als de Ethical Union allebei in het geweer zijn in de vernieuwende hoek. Zo is het ook in andere landen. De heer Albarda hoopt daarom dat ook in Nederland men zich niet bestempeld acht met een eng etiketje als men humanist wordt genoemd; dat laatste dient hoe dan ook te worden tegengegaan naar zijn mening.

Tenslotte werd gestemd over het amendement Enschede. (Toevoeging van het woord 'algemeen'). Er werden 208 stemmen uitgebracht, waarvan 5 ongeldig, 189 vóór en 14 tegen, zodat het doelstellingsartikel van Humanitas in het vervolg zal luiden:

Organisatie en samenlevingsopbouw congres 1973

Artikel 2

1. *Uitgaande van het algemeen humanistisch beginsel van medemenselijkheid en eerbiediging van de menselijke persoonlijkheid en de daaruit voortvloeiende erkenning van het recht op en de plicht tot zelfbestemming en zelfontplooiing voor ieder mens, stelt de vereniging zich ten doel het verrichten van maatschappelijke dienstverlening in de ruimste zin en het leveren van bijdragen tot opbouw van de samenleving.*
2. *De vereniging staat daarbij op het standpunt dat*

a. haar activiteiten behoren te worden gedragen door een in gemeenschapszin wortelend besef van verantwoordelijkheid zowel voor het lot van de naaste als voor het welzijn van de samenleving;

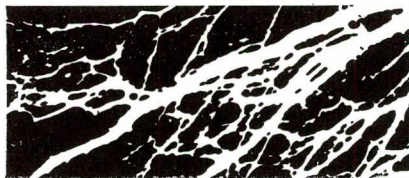
b. zij in de praktijk van haar activiteiten een overwegende plaats toekent aan het ontwikkelen van verantwoordelijkheidsbesef, niet alleen met betrekking tot de eigen levensvervulling, maar ook ten opzichte van de groepen waarvan de mens deel uitmaakt;

c. zij in haar activiteiten openstaat voor al diegenen die in de geest van dit artikel willen werken ten dienste van mens en samenleving.

Al met al mogen wij blij zijn met dit doelstellingsartikel. Zonder onze uitgangspunten te verloochenen hebben wij ons een breed veld geschapen waarop wij met deze doelstelling kunnen werken. De vraag aan het begin: Humanitas vlees noch vis? is dan naar mijn mening ook geen vraag die helemaal terecht is. Humanitas heeft en behoudt een duidelijk eigen karakter. Voorlopig hou ik het daarom maar op vlees.

Ben Droste

Zondagmiddag 28 oktober. De helden zijn vermoeid. De discussie over de doelstelling van de vereniging heeft aanleiding gegeven tot uiteenlopende uitvoerige geloofsbelijdenissen en heeft veel tijd en energie gekost. Te veel vinden sommigen; zij willen aan de slag. Onvermijdelijk zeggen anderen: de doelstelling is het fundament van ons werk en moet dus geheid goed zitten. Nadat in het begin van de zondagmiddagzitting de laatste stemmingen over deze fundamentele zaak gehouden zijn, kan begonnen worden aan de reconstructie van het zichtbare deel van het gebouw Humanitas: het organisatorische raamwerk voor alle te verrichten activiteiten. De voorzitter staat zichtbaar opgelucht de tafelmicrofoon af aan de heer Timman, die namens het hoofdbestuur de discussie over de congresvoorstellen rondom organisatie en samenlevingsopbouw zal leiden.

Toelichting door de heer mr. H. J. Timman

De heldere en zakelijk beknopte toelichting op deze congresvoorstellen kan als volgt worden samengevat. Het wordt tijd dat we onze aarzeling, die tot uiting is gekomen in een bijna verlamdende discussie over het begrip samenlevingsopbouw, overwinnen en concreet werk gaan doen. De overdracht van uitvoerend werk op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening heeft veel onzekerheid geschapen. Gebleken is, dat er geen uniformiteit bestaat in inzichten en werkzaamheden; maar anderzijds valt er voldoende overeenstemming te constateren. Wat de maatschappelijke dienstverlening

betreft hebben we vastgesteld dat er voor de gehele vereniging een dubbele taak overblijft: ten eerste de bewaking van onze inbreng in gefuseerde instellingen, ten tweede de begeleiding van onze vertegenwoordigers in deze algemene instellingen. Naar de persoonlijke opvatting van de heer Timman zijn ook dit taken op het terrein van de samenlevingsopbouw.

Wat de samenlevingsopbouw betreft lopen de opvattingen sterk uiteen. Het gewest Noord-Holland heeft uit een recent ledenonderzoek zeer pessimistische conclusies getrokken, terwijl het jaarverslag van het gewest Drente aanleiding geeft om te zeggen dat het daar gunst van activiteiten. Het valt niet te ontkennen dat de samenlevingsopbouw ons voor talrijke theoretische en praktische problemen zet. Zo bestaat er — zeker op het eerste gezicht — een fundamentele tegenstelling tussen de lokale aanpak die voor de samenlevingsopbouw vereist is en onze structuur als één landelijke vereniging. Verder dreigt er ten gevolge van het overheidsbeleid een nieuwe verzuiling te ontstaan. Niettemin meent het hoofdbestuur dat we ook op dit terrein — te beschouwen als preventief werk voortvloeiend uit onze eerdere activiteiten — aan de slag moeten gaan. De voorstellen rondom organisatie en samenlevingsopbouw zijn gebaseerd op deze uitgangspunten: we moeten zo efficiënt mogelijk werken en we moeten een compromis vinden tussen centralisatie en decentralisatie. Het oorspronkelijke idee om de gewestelijke functionarissen aan het centraal bureau te verbinden is door het hoofdbestuur verlaten, omdat gebleken is dat de gewesten deze gedachte niet kunnen onderschrijven. Het voorstel met betrekking tot de intergewestelijke samenwerking is erop gericht de beschikbare mankracht zo efficiënt mogelijk in te zetten. Het is duidelijk dat de gewesten zelf de

vorm van deze samenwerking moeten bepalen.

Aangezien het hoofdbestuur zo druk is met allerlei verenigingszaken dat het niet toekomt aan een gedegen begeleiding van de samenlevingsopbouw en aangezien bij de samenstelling van het hoofdbestuur deze laatste zaak niet het belangrijkste criterium is geweest, wordt voorgesteld de begeleiding van de samenlevingsopbouw op te dragen aan een nieuw lichaam. Taken van deze begeleidingsraad zijn onder meer: het verder uitdiepen van het begrip samenlevingsopbouw, het oppikken en doorgeven van plaatselijke initiatieven, het beoordelen en doorgeven van initiatieven die op landelijk niveau ontstaan. Het voorstel met betrekking tot werkafspraken tussen gewesten en hoofdbestuur heeft tot doel een kader te scheppen waarbinnen de functionarissen hun werk zo goed mogelijk kunnen verrichten.

Discussie

In de discussie over deze congresvoorstellen werden drie onderwerpen uitgediept: 1) centralisatie en decentralisatie, 2) de positie en werkwijze van de begeleidingsraad, 3) het functionarissenbestand.

1. CENTRALISATIE EN DECENTRALISATIE

De afdeling Amsterdam betreurde het, dat de voorstellen met betrekking tot de intergewestelijke samenwerking en de werkafspraken tussen gewesten en hoofdbestuur een erg vrijblijvende opstelling mogelijk blijven maken.

Men had ter wille van een slagvaardig beleid op het terrein van de samenlevingsopbouw liever gezien dat het hoofdbestuur gemachtigd werd, de vormen van samenwerking binnen de vereniging te bepalen. Van de kant van het hoofdbestuur werd hierop nogmaals naar voren gebracht, dat een zo vergaand voorstel door de gewesten bij voorbaat afgewezen was.

De afdeling Rotterdam wilde vastgesteld zien, dat de begeleidingsraad samenlevingsopbouw de autonomie van gewesten en afdelingen niet aan zal tasten. Hierop werd geantwoord dat dit zeer beslist niet de bedoeling is en dat de begeleidingsraad geen bindende adviezen geeft.

2. POSITIE EN WERKWIJZE VAN DE BEGELEIDINGSRAAD SAMENLEVINGSOPBOUW

De discussie leverde de volgende preciseringen op:

— De Raad geeft geen bindende adviezen (zie hierboven).

— De Raad zal voortdurend geïnformeerd moeten worden over wat er speelt in gewesten en afdelingen.

— De coördinatie tussen hoofdbestuur en begeleidingsraad vindt plaats via het centraal bureau dat het secretariaat van beide organen voert.

— De verhouding tussen verenigingsraad en begeleidingsraad zal zich in de praktijk moeten uitkristalliseren; de verenigingsraad zal in elk geval de gelegenheid krijgen de begeleidingsraad bij te sturen.

— De samenstelling wordt overgelaten aan het hoofdbestuur; deze procedure voorkomt sterke institutionalisering.

— De Raad moet snel kunnen reageren op datgene wat vanuit de vereniging en van buitenaf op haar afkomt; bureaucratische procedures moeten daarom vermeden worden.

3. FUNCTIONARISSENBESTAND

Het gewest Friesland uitte zijn grote bezorgdheid over het geringe aantal functionarissen dat de vereniging toegewezen heeft gekregen. Op het grondvlak moet een kader aanwezig zijn om snel in te kunnen spelen op lokale ontwikkelingen. Welke initiatieven heeft het hoofdbestuur genomen om meer functionarissen gesubsidieerd te krijgen?

Meent het hoofdbestuur dat we met een auto zonder wielen ver genoeg kunnen rijden om de samenlevingsopbouw van de grond te krijgen?

Namens het hoofdbestuur betoogde de heer Timman dat we voor de keuze zijn gesteld óf afhaken óf met kunst- en vliegwerk de wagen op gang zien te brengen. Alle pogingen om een groter functionarissenbestand gesubsidieerd te krijgen zijn tot op dit moment vruchteloos gebleken. Wanneer we eenmaal op een aantal activiteiten kunnen wijzen, zal onze onderhandelingspositie sterker worden.

Het gewest Friesland brengt hier tegenin dat er bij het huidige functionarissenbestand over enkele jaren weinig te evalueren zal zijn; andere zijn wellicht in staat uit eigen middelen meer functionarissen aan te trekken en wij staan dan bij die door CRM geëiste

evaluatie op verlies. Daarom dient het gewest een motie in waarin het hoofdbestuur wordt opgedragen de overheid en de volksvertegenwoordiging te laten weten, dat wie met het toegekende aantal functionarissen niet in staat zijn op een verantwoorde wijze een bijdrage te leveren aan de samenlevingsopbouw. Het hoofdbestuur ontraadt het congres met klem deze motie aan te nemen.

In de huidige situatie, waarin uitbreiding van de subsidie uitgesloten lijkt, volgt uit de motivering van deze motie, dat Humanitas onverantwoord handelt door de samenlevingsopbouw ter hand te nemen. Het hoofdbestuur aanvaardt bij voorbaat de opdracht om opnieuw uitbreiding van het aantal functionarissen te bepleiten, maar kan deze motie niet uitvoeren.

Het gewest Friesland is bereid de terminologie te wijzigen in die zin, dat het een bijzonder moeilijke zaak wordt om met twaalf functionarissen de samenlevingsopbouw op gang te brengen; de overwegingen moeten echter gehandhaafd blijven en het hoofdbestuur moet de motie ter kennis brengen van CRM en de volksvertegenwoordiging.

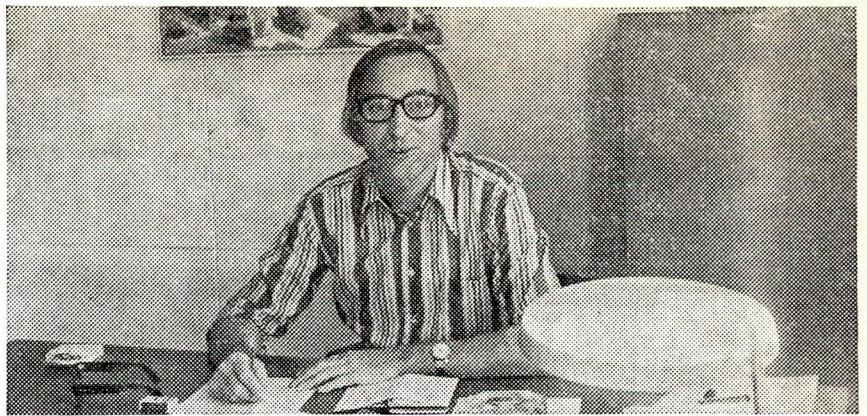
Het hoofdbestuur is van mening dat ook van deze enigszins gewijzigde motie weinig goeds te verwachten valt. Hierop wordt de motie door het congres verworpen.

Besluiten

Zoals uit de discussie reeds gebleken was had het congres weinig moeite met de voorstellen rondom de organisatie en samenlevingsopbouw. Het voorstel inzake intergewestelijke samenwerking werd aangenomen met 186 stemmen voor, 4 stemmen tegen en 10 onthoudingen. De voorstellen inzake instelling begeleidingsraad samenlevingsopbouw, werkafspraken tussen gewesten en hoofdbestuur en kandidaatstelling hoofdbestuur worden zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

CONGRES NEEMT AFSCHIED VAN TIJME VAN GROOTHEEST

A. van Oosten

'Iedereen' binnen Humanitas, maar ook in de kring ver daarbuiten, weet natuurlijk wiens portret wij hier afdrukken. Het is het portret van T. van Grootheest. De reden dat wij zijn portret hier in het kaderblad laten zien is, dat hij in het begin van het jaar zijn functie van secretaris van het hoofdbestuur van onze vereniging neerlegde en ook zijn positie verliet van directeur van het Centraal Bureau van Humanitas. Twee posities waaraan hij zijn grote bekendheid heeft te danken.

De heer Van Grootheest verdwijnt niet uit de gezichtskring van Humanitas. Hij keerde in tegendeel weer terug op zijn oude basis. Eveneens sinds het begin van het jaar vervult hij n.l. de functie van directeur van de afdeling Amsterdam, een functie die hij in het verleden ook heeft bekleed.

Op een vergadering van de verenigingsraad die in januari van dit jaar werd gehouden werd reeds aandacht aan zijn afscheid besteed. Met name de heer Jongstra voegde de scheidende functionaris lovende woorden toe.

Op het congres van Humanitas dat enkele weken geleden werd gehouden, werd nogmaals aandacht besteed aan het afscheid van de heer Van Grootheest, ditmaal in het bijzonder door de voorzitter de heer Stempels en ditmaal vooral gericht op zijn vroegere functie van secretaris van het hoofdbestuur.

Ook in dit kaderblad willen wij, mede met het oog op het afgelopen congres, nog eens nadrukkelijk stilstaan bij het afscheid van Van Grootheest. Wij willen dit dan doen in het besef dat wij Van Grootheest veel dank verschuldigd zijn voor het vele dat hij voor de vereniging heeft gedaan. In de eerste plaats denken wij daarbij aan de inzet waarmee hij placht (en pleegt!) te werken gedurende de vele jaren dat hij bovengenoemde positie bekleedde. In de tweede- maar niet in de laatste plaats denken wij aan de hoge kwaliteit van het werk van Van Grootheest. Door inzet van zijn persoon en de kwaliteit van die inzet heeft hij

in de afgelopen periode voor een belangrijk gedeelte het gezicht van Humanitas bepaald. Voor het feit dat hij dat heeft gedaan, maar nog meer voor de wijze waarop, willen wij hem ook op deze plaats, zwart op wit, bedanken. Van Grootheest, nogmaals, bedankt! Gelukkig is het zo, dat in de nieuwe

functie van directeur van de afdeling Amsterdam, het inzicht en de ervaring van Van Grootheest zij het op een andere wijze dan voorheen, behouden blijft. Het is dan ook mede vanuit een gezond egoïsme dat wij hem in zijn nieuwe functie nog veel succes willen toewensen en vooral continuïteit.

Besluitvorming over enige congresvoorstellen

Delegatie bevoegdheden congres aan verenigingsraad conform art. 23 van de statuten.

Het zal in de komende jaren wederom hard nodig zijn, dat er door de verenigingsraad beslissingen genomen worden over zaken die eigenlijk bij het congres behoren, aldus de heer Stempels. Rotterdam was evenals in 1971 de enige afdeling die tegen dit voorstel stemde, omdat men van mening was dat voorstellen ten aanzien van het beleid zaken van het congres zijn. Bij het aannemen van dit congresvoorstel sprak de afdeling Amsterdam de hoop uit dat de besluiten van de verenigingsraad zo spoedig mogelijk door het toekomstige ledenorgaan worden gepubliceerd.

Uitbreiding aantal hoofdbestuursleden.

Het hoofdbestuur heeft dit voorstel tot uitbreiding van hoofdbestuur tot 15 leden gedaan, omdat de vele te verrichten werkzaamheden te veel beslag leggen op de huidige te kleine groep hoofdbestuursleden, alsmede om de participatie vanuit de regio's mogelijk te maken. Het hoofdbestuur ontraadt het congres het amendement van de

afdelingen Spijkenisse en Wasenaar aan te nemen — inhoudende de beperking tot herverkiezing van een hoofdbestuurslid tot slechts één zittingsperiode — omdat:

1. het congres mans genoeg geacht mag worden iemand niet te herkiezen,
2. het statutair niet mogelijk is deze zaak bij het huiselijk reglement te regelen.

Het amendement wordt daarop verworpen en het oorspronkelijke congresvoorstel wordt aangenomen.

Samenvoeging kaderblad en ledenorgaan.

Het congresvoorstel om het hoofdbestuur te machtigen besluiten te nemen over een eventuele samenvoeging van beide periodieken onder andere nadat aan bepaalde omschreven voorwaarden is voldaan, werd aangenomen.

Een van die voorwaarden is dat alvorens een besluit genomen zal worden de verenigingsraad nadat alle afdelingen geïnformeerd zijn over de eventuele plannen, om advies zal worden gevraagd.

Wie en wat is Hivos

B. Waisfisiz, directeur Hivos

HIVOS is een zelfstandige stichting welke vanuit humanistisch perspectief arme, lokale bevolkingsgroepen in de derde wereld wil steunen bij hun pogingen een menswaardig bestaan te verkrijgen.

Ofschoon noodhulp soms onvermijdelijk is, streeft HIVOS ernaar om structurele hulp te geven, dat wil zeggen: helpen zichzelf te helpen. Zulk een vorm van ontwikkelingssamenwerking is minder spektakulair dan een grootscheepse charitatieve aktie; het lijkt de mensen ook minder aan te spreken, maar het is wel de meest doeltreffende vorm van ontwikkelingssamenwerking. Leren vissen is belangrijker dan het verstrekken van een maaltje vis.

HIVOS tracht aan het woord 'ontwikkelingssamenwerking' zoveel mogelijk reële inhoud te geven. Dit gebeurt door samen te werken met autochtone ontwikkelingsorganisaties in de derde wereld. Zulke organisaties komen meestal voort uit de kleine, maar soms snel groeiende middenklasse in het ontwikkelingsland.

Bewogen met het lot van hun minder bedeelde landgenoten willen de oprichters van dergelijke organisaties iets voor de armen gaan doen.

Aankankelijk gebeurt dit vaak vanuit een puur charitatieve instelling, maar de liefdadigheid zet men meestal al snel over boord, doordat men met de werkelijke redenen van armoede in eigen land gekonfronteerd wordt.

Wanneer wij als HIVOS ervan overtuigd zijn dat de ontwikkelingsorganisatie daar goed werk verricht ten behoeve van de lokale bevolking, dan proberen wij zoveel mogelijk hun eigen prioriteiten binnen hun programma te honoreren. HIVOS geeft veeleer programmahulp in plaats van projekthulp.

Ook hier komt weer de ontwikkelingssamenwerking tot uiting. Om het thuisfront te plezieren kiezen vele hulpverlenende organisaties in het rijke westen de mooist ogende objekten uit het ontwikkelingsprogramma van de ontwik-

kelingsorganisaties in de derde wereld, zonder zich te bekommeren om de prio-

riteiten van de ontvangende instantie. De zelfstandigheid van HIVOS ten opzichte van bijv. het Humanistisch Verbond vloeit voort uit het humanistische perspectief van waaruit HIVOS opereert.

Wil men het recht van zelfbeschikking eerbiedigen, dan dient men geloofspropaganda en ontwikkelingssamenwer-

king van elkaar los te koppelen. Geen belijdenis van geloof, ideologie of levensbeschouwing, ook niet die van het humanisme. De kultuurpatronen in de derde wereld worden reeds te zeer verstoord door onze westerse samenleving. Wij zien dan ook in een aantal ontwikkelingslanden een teruggrijpen naar de eigen, al bijna vergeten, kultuurpatronen, niet in de zin van 'terug naar de natuur', maar in het kader van een streven de eigen identiteit te herwinnen.

Lopende activiteiten van HIVOS

HIVOS is een nog jonge organisatie, die in de eerste vijf jaren van haar bestaan de volgende activiteiten heeft ontplooid:

1. Mikroprojektprogramma;
2. Projektfonds;
3. Bemiddeling;
4. Basiswerk en ontwikkelingseducatie in eigen land.

Ad 1.

Het *mikroprojektenprogramma*, waar-
onder wordt verstaan: ontwikkelings-

NIEUW

Ontwikkelingssamenwerking en samenlevingsopbouw

'Nieuw!' is een aanbeveling die ons dagelijks bij de reclame op het T.V.-scherm wordt toegeschreeuwd. Blijkbaar is het woord 'nieuw' een begrip waarop mensen plegen af te komen.

Als dat zo is zou ik nevenstaand artikel bij u willen introduceren met het woord 'Nieuw!' en dat doe ik dan in de hoop dat het u inderdaad zal kunnen aanzetten tot lezen.

Het artikel is geschreven door de heer Waisfisiz, directeur van het HIVOS. De letters HIVOS staan voor Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking.

Misschien heeft u al eens eerder van deze kleine, maar uiterst actieve organisatie gehoord. De activiteiten van de HIVOS worden voor een belangrijk deel gedragen door de heer Waisfisiz, een econoom. Hij heeft een enthousiasme voor zijn werk dat aanstekelijk pleegt te werken op zijn toehoorders.

Het is natuurlijk moeilijk om zulk

een enthousiasme op u over te brengen via een artikel, maar het zal u desondanks na lezing duidelijk zijn dat Humanitas in het verlengde van wat ontwikkelingsamenwerking beoogt, een uiterst belangrijke taak kan vervullen. En dat zal dan een taak zijn waarmee wij ons als vereniging nog niet eerder hebben beziggehouden; vandaar het predikaat 'Nieuw' aan het begin van deze inleiding.

De eerste contouren van die nieuwe taak worden in het artikel aangegeven. Wij hebben het plan de contouren van die taak nader te verduidelijken op een conferentie, die wij nog deze winter in Humanitas-verband gaan houden. Mocht u voor het onderwerp als zodanig en voor de conferentie belangstelling hebben, laat u dit dan alstublieft weten; wij zullen er dan voor zorgdragen dat u gedetailleerd op de hoogte wordt gehouden over het onderwerp. Zo mogelijk kunnen wij u dan ook bij de voorbereiding en uitwerking een beroep op u doen. Dus graag bericht!

A. van Oosten

aktiviteiten van kleine omvang, die wortelen in en worden gedragen door de lokale bevolking in ontwikkelingslanden, is een programma waarbij in samenwerking met de lokale organisaties de sociaal-ekonomisch meest zwakke groepen worden geholpen. HIVOS werft voor dit doel leningen, geeft deze leningen door aan de lokale ontwikkelingsorganisaties en deze organisaties verstreken op hun beurt leningen aan de bovengenoemde groepen, die hiermede hun produktievermogen en daarmede hun sociale omstandigheden kunnen verbeteren.

Ad 2.

HIVOS werft fondsen omdat de kapitaalstroom van rijke naar arme landen nog steeds te klein is. De giften van de kontribuanten komen in het projektfonds. Hieruit worden allerlei projekten gesteund, die binnen het in de voorgaande paragraaf geschetste kader vallen. Gegeven de politiek in de derde wereld, gaat onze voorkeur bij het onderwijs uit naar beroepsonderwijs en bij gezondheidszorg naar preventieve medische zorg en geboorteregeling. Toch moet men niet willen generaliseren. Zo steunt HIVOS in Peru een ziekenhuis waar aan Indianen die met uitsterving worden bedreigd, medische zorg wordt verleend. Hier geeft geboorteregeling geen pas.

Ad 3.

HIVOS verleent ook bemiddeling aan een groot aantal autochtone ontwikkelingsorganisaties. Wij vertegenwoordigen twintig Latijnsamerikaanse ontwikkelingsorganisaties in West-Europa en wij werken samen met ontwikkelingsorganisaties in Azië en Afrika.

De bemiddeling houdt o.a. in het onderbrengen van projekten bij het medefinancieringsprogramma van de overheid en het leggen van kontakten tussen deze organisaties en donors in Nederland en daarbuiten. Dit laatste houdt in, dat samenwerking met hulpverlenende organisaties in bijv. Nederland voor ons geen dode letter is. Wij brengen onze relaties in Latijns-Amerika in kontakt met NOVIB, Cebemo en de bisschoppelijke Vastenactie Nederland, omdat wij menen niet het alleenvertoningsrecht vis-à-vis deze autochtone ontwikkelingsorganisaties te hebben.

Ad 4.

Via het oprichten van HIVOS-Komitees

proberen wij het basiswerk en de ontwikkelingseducatie in eigen land te stimuleren. Hier is eerst een bescheiden begin gemaakt, maar het ligt in de bedoeling hierop meer de nadruk te gaan leggen. Bij de ontwikkelingsdeskundigen begint steeds meer het inzicht veld te winnen dat zij 'niet zozeer het probleem zijn, dat zij niet aan een ziekte lijden die door een eenvoudige injectie van kapitaal, bijeengebracht door een beroep op onze liefdadigheid te doen, zal verdwijnen. Neen, wij vormen een belangrijk deel van het probleem, omdat wij steeds maar weer willen consumeren. Hierdoor gaat men bijvoorbeeld katoen verbouwen, waar eerst voedingsmiddelen voor eigen gebruik werden geteeld. Hierdoor staan de rijke landen niet toe, dat de arme landen zich afschermen voor de industriële produkten uit het westen. Hierdoor willen de rijke landen hun importbelemmerende regelingen ten opzichte van de arme landen niet verminderen.'

Men zal begrijpen, dat als eerst nu vele deskundigen tot dit inzicht zijn gekomen, velen die niet deskundig zijn, nog weinig of geen inzicht in deze problematiek kunnen hebben. Temeer daar er zo ontzettend veel dooddoeners omtrent de derde wereld in omloop zijn. Om hieraan iets te doen, om de gemiddelde Nederlander bewust te maken van structurele factoren die de kloof tussen arm en rijk hebben doen ontstaan en laten voortbestaan, en om vanuit dit bewustzijn aan de verkleining van deze kloof, d.w.z. aan de herverdeling tussen arm en rijk, te willen meewerken, vereist een grote hoeveelheid werk aan de basis.

Nieuw te ontplooiën activiteiten

Naast de grotere nadruk die wij op het basiswerk en de ontwikkelingseducatie in eigen land willen leggen, zal er vanuit HIVOS een aparte werkmataanschap worden opgericht om, zo mogelijk in samenwerking met andere organisaties, produkten uit de derde wereld op de Nederlandse markt te brengen. Dit zullen met name produkten zijn, die door koöperaties of ideële organisaties in de derde wereld worden vervaardigd. 'Trade no Aid', ofwel 'Handel geen Hulp', is een wat overtrokken stelling, maar het is ongetwijfeld waar, dat het afbreken van importbelemmerende maatregelen in de rijke landen de meest belangrijke afzonderlijke bijdrage tot

ontwikkelingssamenwerking zou kunnen zijn. Aktiegroepen wijzen hier terecht op. Ongeacht of de importbelemmerende maatregelen worden afgeschaft, kan men vaststellen, dat vele produkten uit de derde wereld de westerse markt niet weten te vinden; treft u deze hier wel aan, dan is het zeer de vraag op de producenten er veel baat bij hebben gevonden.

De nieuwe werkmataanschap zal op ideële grondslag activiteiten gaan ontplooiën op het gebied van import, groothandel en detailhandel, ten behoeve van de derde wereld. Het nuttige effect van deze nieuwe activiteit, mocht deze opzet slagen, is gelegen in:

1. Vergroting van de afzet van produkten uit de derde wereld, door het kreëren van nieuwe afzetkanalen en hiermede het scheppen van een additionele bron van inkomsten voor de lokale bevolking in de derde wereld;
2. Afzet van produkten, waarvan de produktie met name door hulpprogramma's wordt gestimuleerd. In het uitvoeren van deze hulpprogramma's ziet men één van de mogelijkheden om de druk op het platteland en de daarmede gepaard gaande migratie naar de stedelijke konglomeraties te verminderen;
3. Het genereren van fondsen in Nederland, die voor een deel aan de algemene reserve zal worden toegevoegd ter vergroting van het werkkapitaal en die voor een deel naar ontwikkelingsprojekten in de derde wereld zullen terugvloeien.

Samenlevingsopbouw: een konsept, dat niet over de grenzen reikt?

Op het gebied van de samenlevingsopbouw is er in Nederland nog veel te doen.

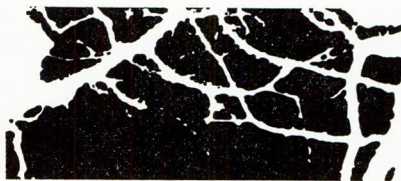
Maar niet alleen in Nederland; in de gehele wereld en met name in de derde wereld valt er op het gebied van de samenlevingsopbouw nog veel te doen. Men kan de samenlevingsopbouw in de derde wereld steunen, zonder deze daarbij in Nederland te verwaarlozen. Daarbij in Nederland te verwaarlozen. De mooiste zou zijn, wanneer men beide akties op de één of andere wijze aan elkaar zou weten te koppelen. Immers, wil men de gelijkwaardigheid van mensen en de medemenselijkheid bevorderen, dan is dit mondiaal gezien alleen geloofwaardig, wanneer helper en geholpene zich bewust zijn van de bevoorrechte positie waarin zij verkeren

en wanneer zowel helper als geholpene vanuit dit bewustzijn bereid blijken te zijn iets voor die derde wereld te doen.

De rol die Humanitas zou kunnen spelen

In het bovenstaande is feitelijk reeds aangegeven wat de leden en stafmedewerkers van Humanitas zouden kunnen doen. De trefwoorden zijn *ontwikkelings-educatie* en *basiswerk*. Het gaat in eerste instantie om de bewustwording van de ontwikkelingsproblematiek. Vervolgens zou men aan deze bewustwording inhoud moeten trachten te geven door activiteiten te gaan ontplooien, waarbij de arme landen daadwerkelijk geholpen worden. Deze kunnen op heel verschillend niveau liggen. Bijvoorbeeld het uitoefenen van politieke druk op de overheid om handelspreferenties aan de arme landen te verlenen, het geven van leesbeurten over de ontwikkelingsproblematiek, het deelnemen aan activiteiten van actiegroepen, het werven van fondsen of het adopteren of doen adopteren van projecten of projektonderdelen, het ondersteunen

van het afzetbevorderingsprogramma door te participeren in de verkoop of door het werven van werkkapitaal. Dit zijn enige voorbeelden van het grote scala van te ontplooien activiteiten, activiteiten, die steeds de lokale bevolking in de derde wereld ten goede zullen komen, en waarmee U bijdraagt aan de samenlevingsopbouw daar ter plaatse. Samenwerking tussen Humanitas en HIVOS behoort tot de mogelijkheden en het zou beide organisaties een belangrijke stimulans kunnen geven bij de uitbouw van hun respectievelijke programma's die in het leven zijn geroepen om onze medemens op ondogmatische wijze te helpen.

Boek-besprekingen

Rolf Grigat/Reiner Kemmler, *Autoritair of anti-autoritair opvoeden?* Sociaal pedagogische reeks, Uitgeverij: de Nederlandse Boekhandel, 1973. Vertaling: Monique Roosen-Dony, 200 blz. f 17,90.

De auteurs hebben voor een publiek van ouders en andere opvoeders een 25-tal voordrachten gehouden waarop het boek in hoofdzaak is gebaseerd. Zij

verwerkten tevens de ervaringen die zij tijdens deze voordrachten mochten opdoen.

Het boek is duidelijk ook voor hetzelfde publiek geschreven: nl. voor degenen met een dieper gaande belangstelling voor de problemen die zich rond opvoeding kunnen voordoen, en voor degenen die bereid zijn andere dan de platgetreden opvoedingspaden te bewandelen. Deze opzet geeft ook een

beperking aan. Vakgenoten zullen er geen nieuwe theorieën of inzichten aan kunnen ontleenen.

Het boek is geschikt voor bestudering door niet al te deskundige lezers al dreigt juist daarom hier en daar het gevaar van een zekere eenzijdige voorlichting of van een zekere eenzijdige benadering. Zeer kort wordt bij voorbeeld de leer van de ontwikkelingsfasen van Freud en van Erikson uit de doeken gedaan. De paragraaf over het vraagstuk van 'aanleg of milieu' beslaat in dit boek slechts enkele bladzijden. Dit is voor een dergelijk gecompliceerd en belangrijk onderwerp te weinig voor een enigszins genuanceerde benadering. Als wij ons alleen al de discussies in herinnering roepen — en die ook voor een breed publiek toegankelijk zijn geweest — die in Vrij Nederland en Intermediair zijn gepubliceerd dan doen de enkele bladzijden aan dit onderwerp gewijd wat magertjes aan.

Een ander punt van kritiek is dat de auteurs ook nogal sterk zijn in het schrijven van zinnen als: 'daarom moet elke opvoeder ter stelligste vermijden...' enz., zonder dat wordt aangegeven op welk onderzoek een dergelijke bewering is gegrondvest. De kritische lezer kan daardoor de indruk krijgen dat sommige van dergelijke beweringen maar uit de lucht gegrepen zijn of in ieder geval onvoldoende worden geschraagd door onderzoek.

Op blz. 41 wordt bij voorbeeld gesproken over 'de resultaten van de onderzoeken' zonder dat wordt aangegeven welke onderzoeken de schrijvers op het oog hebben.

Merkwaardig is overigens dat in het boek over anti-autoritair opvoeding eigenlijk niet gesproken wordt. Het lastige probleem om te moeten omschrijven wat eigenlijk anti-autoritair opvoeding is wordt omzeild door te stellen dat anti-autoritair opvoeding hetzelfde is als democratische opvoeding (blz. 39/40). De titel van het boek sluit daarom meer aan op een modetendens, voor zover je bij de opvoeding van mode spreken mag, dan dat het een uitzicht biedt op een grondige uitdieping van een nieuw opvoedkundig begrip. Merkwaardig is ook in zo'n progressief aandoend boek dat homosexualiteit op één hoop wordt geveegd met seksuele perversiteiten en andere seksuele afwijkingen (blz. 88). In het algemeen wordt

in het boek uitgegaan van het idee dat het milieu van doorslaggevende betekenis is voor het welslagen van de opvoeding van kinderen. Het past dan ook in de opzet van het boek dat enuresis nocturna (bedplassen) wordt beschreven als een door milieu veroorzaakt euvel, terwijl toch bekend is dat erfelijke factoren er een rol bij spelen. Het hoofdstuk over maatschappelijke invloeden op de opvoeding is één van de best uitgewerkte gedeelten van het boek. In kort bestek wordt op overzichtelijke wijze de lezer een inzicht verschaft in de factoren die volgens moderne theorieën een belangrijke rol in de opvoeding spelen. Geheel aan het eind van het boek geven de auteurs nog enige ervaringen weer met de anti-autoritaire crèches in West-Duitsland en tippen zij nog enige ervaringen aan opgedaan met het in commune leven (de Berlijnse commune). Ook de obligate kritische beschouwing van de rol van het gezin in de maatschappij ontbreekt niet. Samenvattend: het boek geeft een aardig samenvattend overzicht van hedendaagse inzichten met betrekking tot opvoeding, ten behoeve van belangstellende, maar naar ik hoop wel kritische lezers.

A. v. O.

'School en Talent' door H. Schiefele, uitgave Ned. Boekhandel Antwerpen.

Het onderwerp 'School en talent' mag zich de laatste jaren in een toenemende belangstelling verheugen. De laatste tijd verschijnen hierover nogal wat publikaties, niet alleen in boekvorm maar ook in de vorm van artikelen in tijdschriften en kranten. Het onderwerp is daarmee voor een breder publiek bereikbaar geworden, iets waarover een ieder die dit ook maar enigszins ter harte gaat zich zeer zal verheugen want het is een publiekelijke zaak. School en talent, als het onderwerp voor deze gelegenheid even met deze twee steekwoorden mag worden aangediend, is iets dat ons allemaal aangaat voor zover wij iets met opvoeding van doen hebben.

Men mag zich dan ook verheugen dat een uitgeverij het de moeite waard acht een boek op de markt te brengen dat op niet te ingewikkelde wijze een inzicht tracht te geven in de verschillende opvattingen die de laatste tijd

opgeld doen. Bovendien mag het boek beschouwd worden als een goede algemene inleiding op het onderwerp en het geeft aanknopingspunten voor verdere studie middels literatuur-overzichten.

Bij dit laatste moet wel worden aangekend, dat de aangehaalde literatuur overwegend van Duitse oorsprong is. Gezien de nationaliteit van de schrijver mag dat geen verwondering wekken, voor de nederlandse lezer vormt deze eenzijdigheid een bezwaar omdat ook in het nederlandse taalgebied nogal wat gepubliceerd wordt over dit onderwerp en er ook in Nederland nogal wat fundamenteel onderzoek gepleegd is, waarnaar in dit boek van Schiefele niet wordt verwezen.

Uiteraard gaat het boek uitvoerig in op de verschillende vragen o.a. wat de invloed is van de vroege opvoeding (d.w.z. de opvoeding tijdens de eerste levensjaren van het kind) op schoolprestaties; de invloed van de opvoedingspraktijken en waardevoorstellingen binnen de familie; de rol van de creativiteit en hoe de school hierop zou dienen in te spelen enz.

Het begrip 'begaafdheid' wordt aan een analyse onderworpen waarbij wordt aangetoond, dat de maatschappelijke behoeften voor een belangrijk deel bepalen welke begaafdheden in het bijzonder zullen worden ontwikkeld. De plaats van de school als maatschappelijk instituut (en als instituut dat het gemakkelijkste aansluit bij wat de schrijver de middenklasse noemt), wordt behandeld, enz.

Nog een enkel woord over de schrijver. Schiefele is sinds 1968 als hoogleraar pedagogiek verbonden aan de universiteit van München. Hij is verder medewerker aan het tijdschrift 'Welt der Schule'.

De verschillende hoofdstukken van het boek waren oorspronkelijk radiovoordrachten, ook bestemd voor de niet-specialist.

Dit laatste moge de aard van het boek verder verduidelijken.

A. v. O.

december 1973 - 28 ste jaargang no. 6 - verschijnt eenmaal per twee maanden